

Michael Q. Patton

Príče iz metodologije

Voće

Bio jednom čovjek koji je živio u zemlji gdje nije bilo voćaka. To je bio učen čovjek i proveo je mnogo vremena čitajući. Čitajući često je nailazio na tekstove o voću. Opisi voća bili su tako izazovni da je odlučio potražiti voće kako bi ga iskušao.

Došao je u trgovinu i upitao svakoga koga je sreo gdje može pronaći voće. Nakon mnogo propitivanja pronašao je čovjeka koji je znao gdje se nalazi zemlja u kojoj ima voća i na kojem mjestu ga može naći. Taj čovjek mu je nacrtao put koji treba slijediti.

S kartom u ruci pažljivo slijedio sve upute. Pažljivo je pratio oznake zemalja koje je prolazio. Na kraju se našao pred ulazom u veliki voćnjak jabuka. Bilo je proljeće i jabuke su bile u cvatu.

Čovjek uđe u voćnjak i počne isprobavati voće. Nije mu se sviđao niti sastav niti okus voća. Pođe do slijedećeg drveta i izabere drugi cvijet, pa slijedeći i tako redom. Svaki cvijet iako lijepog izgleda bio je neukusan. On napusti voćnjak i vrati se u svoju zemlju i obavijesti svoje mještane da je voće precijenjena hrana.

Ne razlikujući proljetno cvijeće od ljetnih plodova ovaj učeni čovjek nije nikad shvatio da on nije iskušao ono što je želio.

Ovce

Vozeći se zabačenim dijelovima Portugala jedan znanstvenik naiđe na veliko stado ovaca koje je prepriječilo cestu. Videći da neće moći nastaviti vožnju dok ovce ne napuste cestu iziđe iz automobila i porazgovara s ovčarom.

"Koliko ovaca imaš?" upita ga.

"Ne znam", odgovori mladić.

Iznenaden ovim odgovorom znanstvenik ga upita: "Kako brinete o stadu ako ne znate koliko ovaca imate? Kako bi znali ako vam neka nestane?"

Ovčar je izgledao zbunjen pitanjem, a zatim objasni: "Meni nije potrebno da ih brojim. Znam svaku od njih. Ja poznajem cijelo stado i ja bih odmah znao ako stado nije cijelo."

Idealna situacija

U svojoj mladosti Nasrudin je polazio trening u malom samostanu poznatom po izvrsnom učenju borilačkih vještina. Nasrudin je postao izvanredno osposobljen za samoobranu i nakon dvije godine učenja njegova superiornost je uočena i od ostalih polaznika i od učitelja.

Svaki dan bio je jedan od učenika zadužen da ide u seosku trgovinu po milostinju i hranu. Dogodilo se da je mala grupa od tri lopova došla u taj kraj i počela napadati one koji bi prolazili putem kojim su se vraćali učenici u samostan. Kad bi se učenik vraćao natovaren hranom i milostinjom oni bi ga napali.

Nakon tri dana takvih gubitaka manastirske zalihe su bile iscrpljene. Bio je red na Nasrudina da ide u seosku trgovinu. Njegovi prijatelji i učitelji bili su uvjereni da su Nasrudinove borilačke vještine više nego dovoljne da savlada malu bandu lopova.

Na kraju dana Nasrudin se vratio pretučen, izubijan i praznih ruku. Svi su bili začuđeni. Nasrudin je odmah bio doveden pred glavnog učitelja. "Nasrudine," upitao ga je, "kako je to moguće da i pored tvoje osposobljenosti u našim tradicionalnim borbenim vještinama budeš pobijeđen?"

"Ali ja nisam koristio tradicionalne vještine," odgovori Nasrudin.

Svi prisutni bili su zapanjeni. Zatraženo je objašnjenje.

"Sva naša natjecanja provode se uz rigorozna pravila i svečanosti", objasni Nasrudin. "Mi smo učili da otvorena molitva, svečano pročišćenje, naklon prema istoku - predstavljaju suštinu tradicionalnog pristupa. Lopovi nisu pokazivali razumijevanje za te stvari. Ja nisam smatrao da je situacija dovoljno idealna za primjenu postupaka kojima ste nas vi učili."

Specijalna nadarenost

"Kaži nam ponovno, Učitelju, kako je bilo u početku."

"U početku su posebne nadarenosti date različitim grupama ljudi. Skrbnici su obdareni suosjećanjem za one manje sretne. Inženjerima je data sposobnost da vide ono što još ne postoji. Tesarima je data strpljivost za postavljanje pravih linija i točnih kutova. Tehničari su opskrbljeni marljivošću da mogu savjesno slijediti nacрте i uputstva drugih. Eksperimentalnim znanstvenicima je dato sigurno vjerovanje da svijet može biti manipuliran prema njihovim vizijama... I konačno preostala je posljednja grupa i posljednja nadarenost. To su bili istraživači. Njima je data sposobnost radoznalosti da mogu uvijek gledati svijet i otkrivati njegova čuda."

"Ali, što je s evaluatorima?" upitala su djeca. "Niste spomenuli njihovu specijalnu nadarenost."

Učitelj se nasmije. "Evaluatori, draga djeco, protežu se kroz sve ove grupe i svaki je obdaren sposobnošću svoje grupe i svaki koristi tu sposobnost na poseban način."

"Ali to ne pomaže prepirkama među evaluatorima o tome tko ima najvažniju obdarenost od svih?"

Učitelj se samo nasmijao.

Prva evaluacija

Mladi ljudi skupili se oko Halkolma. "Prikaž nam ponovo, učitelju mnogih stvari, o prvoj evaluaciji."

"Prva evaluacija provedena je davno, vrlo davno," započe on. "To se dogodilo u drevnom Babilonu kad je Nabukodonosor bio kralj. Nabukodonosor je upravo zauzeo Jeruzalem u trećoj godini vladavine Jehoiakima, kralja Židova. Nabukodonosor je bio mudar vladar. On je odlučio uzeti u palaču pažljivo odabranu Izraelsku djecu kako bi ih posebno učili da se mogu lakše uklopiti u Kaldejsku kulturu. Ovaj specijalni program bio je preteča kompenzatorskog Head Start programa koji je postao tako popularan u dvadesetom vijeku. Trogodišnji program bio je posebno osiguran sredstvima koje je dodijelio sam Nabukodonosor. Drevni tekst iz Velike knjige navodi da

je kralj rekao Ashpenazu, učitelju ovih odabranika, da će on brinuti i o izraelskoj djeci, ali i kraljevim potomcima i princezi. Djeca nisu imala mana, a bila su pametna, sposobna i domišljata i kao takva sposobna da budu u kraljevskoj palači i koja će biti u stanju upoznati Kaldejska učenja i jezik.

Kralj im je odredio za svaki dan kraljevski ručak i vino koje je i sam pio. Tako su trebali biti hranjeni tri godine kako bi nakon toga mogli stati pred kralja. (Danijel 1:3-5)

"Tek što je taj program bio sačinjen kralj se našao suočen s učeničkom pobunom koju je prevodio radikal zvan Danijel. On je odlučio iz religioznih razloga da neće uzimati kraljevski obrok i vino. To je stvorilo ozbiljan problem voditelju programa koji je bio odgovoran kralju. Ako Danijel i njegovi urotnici ne budu jeli određenu hranu oni mogu slabije napredovati u programu, ali i ugroziti ne samo budućnost programa nego glavu voditelja programa! Velika knjiga kaže,

Danijel je odlučio da se neće okaljati porcijom kraljevske hrane i vina i zamolio je prinčeve da to ne čine.

U tom trenutku je Danijel isplanirao prvi edukacijski eksperiment i evaluaciju programa. On i tri prijatelja će deset dana biti na strogoj vegetarijanskoj ishrani, a ostali učenici će nastaviti s bogatom kraljevskom ishranom s mesom i vinom. Nakon deset dana voditelj programa će provjeriti da li ima znakova fizičke malaksalosti i presuditi o Danijelovoj alternativnoj ishrani. Kroz tih deset dana Ashpenaz je imao problema. Nije mogao spavati, imao je slab apetit, imao je poteškoća u radu jer je bio zabrinut kako će završiti evaluacija. Mnogo je toga stavio na kocku. Osim toga morao je istovremeno vršiti i evaluaciju i biti realizator programa."

Mladi slušatelji prekinuše Halkolma. "Kako je to završilo? Da li je Danijel izgledao bolje i lošije nakon te ishrane? Da li je Ashpenaz izgubio glavu?"

"Strpljenja, strpljenja," molio je Halcolm. Ashpenaz nije imao razloga za zabrinutost. Rezultat je bio iznenađujući. Velika knjiga kaže da je

nakon deset dana bili su jednako ugojeni kao i djeca koja su jela kraljevsku porciju s mesom. Zato je Melzar odbacio njihovu porciju mesa i vina i dao im grah i vodu. Bog je ovoj četvorici dao znanje i sposobnosti u svim mudrostima i vještinama. Danijel je razumio sve vizije i snove. Kad su na kraju dovedeni pred Nabukodonosora u svim područjima znanja i sposobnosti koja je kralj provjeravao bili su deset puta bolji nego svi čarobnjaci i astrolozi njegova kraljevstva. (Danijel 1:15-18,20)

"I to je eto priča o prvoj evaluaciji. Bilo je to u dobra stara vremena. Sad vi vidite što vi možete učiniti."

Kako razumjeti svijet?

Učenici rekoše Halcolmu: "Želimo razumjeti svijet. Kaži nam, o mudri čovječe, što trebamo učiniti da bismo upoznali svijet."

"Jeste li pročitali radove naših velikih mislilaca?"

"Da, učitelju, sve koji su nam preporučeni."

"Da li ste marljivo prakticirali svoje meditacije kako biste se sjedinili s beskrajem svemira?"

"Da, učitelju, revno i disciplinirano."

"Da li ste proučili znanstvene eksperimente, studije i matematičke modele?"

"Čak štoviše, učitelju, proučili smo i najskrovitija mjesta gdje su eksperimenti i studije analizirani i gdje su stvarani i provjeravani matematički modeli."

"Još uvijek niste zadovoljni? Želite znati više?"

"Da učitelju, mi želimo razumjeti svijet."

"Onda trebate ići u svijet. Živjeti onako kako ljudi u tom svijetu žive. Učiti njihov jezik. Sudjelovati u njihovim ritualima i njihovoj svakodnevnici. Okusiti svijet. Omirisati ga. Gledati i slušati. Dodirnuti ga i biti dodirnut. Zapisati ono što vidite i čujete, što oni misle i što vi osjećate.

Uđite u svijet. Promatrajte i čudite se. Stječite iskustva i razmišljajte. Da biste razumjeli svijet morate postati dio svijeta, ali istovremeno ostati odvojeni.

Idite sad i vratite se da mi kažete što ste vidjeli i čuli, što ste naučili i što ste razumjeli."

Intervju s kraljem majmuna

Jedan čovjek potrošio je mnoge godine učeći jezik majmuna kako bi mogao intervjuirati kralja majmuna. Završivši tu studiju krenuo je u pažljivo istraživanje da pronade kralja majmuna. Pri traženju kralja majmuna on je razgovarao s mnogim njegovim podređenim. Pronašao je da majmuni govore vrlo uopćeno, po njegovom mišljenju, ne baš naročito zanimljivo, a niti suviše jasno. Počeo sumnjati da baš neće mnogo naučiti niti od kralja majmuna.

Konačno je locirao kralja majmuna i dogovorio intervju. Zbog svojih sumnji, međutim, odlučio je početi s nekoliko osnovnih pitanja prije nego prijeđe na značajnija pitanja za koja je bio zainteresiran.

"Što je drvo? upitao je.

"To je ono što je," rekao je kralj majmuna. "Mi koristimo drvo za ljuljanje."

"Čemu služi banana?"

"One su za jelo."

"Kako životinje nalaze zadovoljstvo?"

"Kad čine neke stvari one uživaju."

U tom trenutku čovjek zaključi da su kraljevi odgovori suviše površni i nezanimljivi i ode vrlo nezadovoljan. Uskoro poslije toga doleti na drvo sova tik pored kralja majmuna.

"Što je čovjek radio ovdje,?" upita ona.

"Ah, bio je to samo još jedan glupi čovjek," reče kralj majmuna. "Pitao je hrpu jednostavnih i besmislenih pitanja, pa sam mu ja dao jednostavne i besmislene odgovore."

Nasrudin i konjanici

Šetajući jedne večeri pustom cestom Nasrudin opazi grupu konjanika kako dolaze prema njemu. Njegova mašta odmah proradi i on vidje sebe uhvaćenog i prodanog u ropstvo ili opljačkanog od dolazećih konjanika ili unovaćenog u vojsku. Uplašen za svoju sigurnost Nasrudin preskoči zid od groblja i legne i jedan otvoreni grob.

Zbunjeni čudnim ponašanjem konjanici pođoše za Nasrudinom da vide mogu li mu kako pomoći. Našli su ga kako se ispružio u grobu i kako drhti od straha.

"Što radiš u grobu? Vidjeli smo te kako bježiš i vidimo da si jako uplašen i uznemiren. Možemo li ti kako pomoći?"

Videći da su to pošteni putnici koji su zabrinuti za njegovo dobro Nasrudin ih nije htio zbunjivati pričom o tome kako ih je krivo procijenio. Nasrudin jednostavno ustane u grobu i kaže: "Pitate me što radim u grobu. Ako baš želite znati reći ću vam samo ovo: Ja sam ovdje zbog vas, a vi ste ovdje zbog mene."

Zadatak:

- Pročitajte priču a zatim analizirajte podatke na dva načina - kauzalnom analizom i holističkim pristupom:
 1. Pronađite varijable koje su značajne za ovu priču. Odlučite koje su nezavisne a koje zavisne varijable, a zatim napišite jednu rečenicu ovakvog oblika: Ove stvari su uzrok ove stvari.
 2. Nakon ponovnog čitanja nastojte uočiti razliku između viđenja situacije od strane likova u toj priči. Zatim napiši rečenicu tipa: Ove stvari i ove stvari zajedno su stvorile_____.
- Ne trebate se izjašnjavati koji pristup je ispravan a koji pogrešan. Cilj je samo da doživite dva različita pristupa.

Prošlost ili budućnost

Duh se pojavio pred čovjekom koji je šetao uskom cestom. "Ti možeš znati sa sigurnošću što se dogodilo u prošlosti ili što će se dogoditi u budućnosti, ali ne možeš istovremeno znati oboje. Što ćeš izabrati?"

Zbunjeni čovjek sjedne nasred ceste da razmisli o svom izboru. "Ako sa sigurnošću znam što će se dogoditi u budućnosti", razmišljao je on, "budućnost će uskoro postati prošlost i ja ću sa sigurnošću znati i što se dogodilo u prošlosti. S druge strane kažu da je povijest učiteljica budućnosti i ako budem dobro znao što se dogodilo u prošlosti ja ću znati mnogo i o onome što će se dogoditi u budućnosti bez da izgubim elemente iznenađenja i spontanosti."

Duboko zaboravivši na sadašnjost pri razmišljanju o prošlosti i budućnosti nije ni primijetio zvuk kamiona koji je velikom brzinom prolazio cestom. Upravo kad je duhu htio reći da je izabrao da sa sigurnošću zna sve o budućnosti opazio je kamion kako velikom brzinom juri prema njemu i kako se ne može u tom trenutku zaustaviti.